

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet skall ändras. Syftet är att högklassig yrkesinriktad vuxenutbildning skall erbjudas i olika områden i landet och på olika utbildningsområden. Den tilläggsutbildning som förbereder för yrkesexamina och specialyrkesexamina, både i läroanstaltsform och som läroavtalsutbildning, samt annan tilläggsutbildning och fristående examina är en utbildningsform som uttryckligen lämpar sig för den vuxna befolkningen. Bestämmelser om den finns i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Det föreslås att lagen ändras så, att denna utbildning kan planeras, styras och följas bättre än för närvarande, dock så att den flexibilitet som behövs i systemet samtidigt kvarstår. Avsikten är att stärka styrinstrumenten, vilket sker genom att de nuvarande kortfattade tillstånden för yrkesinriktad tilläggsutbildning fastställs så, att de på samma sätt som i den grundläggande yrkesutbildningen innehåller en kvantitativ reglering som förbättrar stabiliteten i verksamheten och finansieringen samt vid behov bestämmelser om utbildningsområden och särskilda uppgifter. Avsikten är alltså att skriva in de styrformer som står till förfogande i lagen mer explicit.

I samband med den yrkesinriktade tilläggsutbildningen finns också utvecklings- och serviceverksamhet för arbetslivet som stöder utbildningen på ett mångsidigt sätt. Avsikten är att denna verksamhet skall

definieras exaktare än tidigare och att det skall vara möjligt att ta med en utvecklings- och serviceuppgift som en väsentlig del i tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning. Skötseln av dessa uppgifter skall stödjas med utvecklingsunderstöd.

Avsikten är samtidigt att genomföra en ändring av utbildningstillstånden. Anordnare som har fått statsandel för tilläggsutbildning skall på basis av ett ansökningsförfarande få sina tillstånd förnyade. En del av tillstånden är på basis av övergångsbestämmelser i kraft utan att anordnaren ordnat tilläggsutbildning över huvudtaget. Det föreslås att sådana tillstånd återkallas, varvid utbildningstillståndet och statsandelen får en klarare koppling till varandra än tidigare.

Avsikten är samtidigt att precisera bestämmelserna om avgifter för fristående examina samt göra de ändringar och preciseringar i bestämmelserna som grundlagen förutsätter. Detta sker genom att flera frågor som för närvarande föreskrivs i förordning tas in i lagen och genom att bemyndigandena preciseras.

De föreslagna ändringarna förorsakar smärre behov av ändringar i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Det föreslås en möjlighet till statsunderstöd för att understödja ordnandet av fristående examina i fråga om dem som deltar i fristående examen utan förberedande utbildning.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2006.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Nuläge	4
1.1. Yrkesinriktad vuxenutbildning	4
1.2. Systemet med fristående examina	5
1.3. Styrning och finansiering av den yrkesinriktade vuxenutbildningen.....	6
1.4. Anordnare av yrkesinriktad vuxenutbildning.....	7
1.5. Bedömning av nuläget	8
Tillstånd att ordna tilläggsutbildning	8
Examensavgifter	10
2. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	11
2.1. Målsättning	11
2.2. De viktigaste förslagen.....	12
3. Propositionens konsekvenser	13
4. Beredningen av propositionen	15
DETALJMOTIVERING	17
1. Lagförslag	17
1.1. Lag om yrkesinriktad vuxenutbildning	17
1.2. Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	20
2. Närmare föreskrifter och bestämmelser	21
3. Ikraftträdande	21
LAGFÖRSLAGEN.....	23
om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning	23
om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet..	26
BILAGA	28
PARALLELLTEXTER	28
om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning	28
om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet..	35

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Yrkesinriktad vuxenutbildning

Den yrkesinriktade vuxenutbildningen består av grundläggande yrkesutbildning för vuxna, yrkesinriktad tilläggsutbildning, som ordnas båda i läroanstaltsform och som läroavtalsutbildning, de särskilda yrkesläroanstalternas verksamhet samt av arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. Utbildningen i det tidsbundna programmet Kunskapslyftet är öppen för alla. Personalutbildningen är också en del av vuxenutbildningen. Via statsbudgeten satsas årligen drygt 730 miljoner euro på den yrkesinriktade vuxenutbildningen.

I *den grundläggande yrkesutbildningen* studerar vuxna huvudsakligen i utbildning som är inriktad på fristående examina, men också i samma läroplansbaserade utbildning som unga eller på linjer avsedda för vuxna. I tillstånd att ordna utbildning ingår från början av 2005 en bestämmelse om maximiantalet studerande i utbildning som förbereder för fristående examen. Bakom denna ändring ligger de riktlinjer som dragits upp för effektivisering av den grundläggande yrkesutbildningen för vuxna och för förkortning av studietiderna. Samtidigt ville man lyfta fram den förberedande utbildningen för fristående examen som en utbildningsform för vuxna. I tillstånd uppgår antalet platser för den examensbaserade utbildningen till sammanlagt 15 500. Det totala antalet platser i den grundläggande yrkesutbildningen uppgår till ca 135 000.

Anordnarna kan ordna grundläggande yrkesutbildning som läroavtal utgående från efterfrågan utan någon kvantitativ reglering. Utbildning som ordnas som läroavtal är en utbildningsform huvudsakligen avsedd för vuxna. År 2004 var knappt två tredjedelar av ca 12 500 läroavtalsstuderande minst 25 år.

I fråga om *den yrkesinriktade tilläggsutbildningen* samlades de splittrade bestämmelserna om finansieringen av den yrkesinriktade vidareutbildningen och fortbildningen och tilläggsutbildningen från

början av 1997 i ett upphandlingssystem som baserar sig på avtal mellan länsstyrelserna och producenterna av utbildningstjänster. Under 1997—2000 finansierades och genomfördes tilläggsutbildningen via upphandling. För systemet med fristående examina fanns lagen om yrkesexamina, som stiftades 1994.

Vid den helhetsreform av utbildningslagstiftningen som gjordes 1999 övergick man inom all yrkesutbildning till reglering av de olika utbildningsformerna. Yrkesutbildningen samlades i lagen om yrkesutbildning och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Bestämmelserna i lagen om yrkesexamina flyttades till lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Samtidigt med lagen om yrkesläroanstalter och läroanstaltsförordningarna upphävdes också lagen om yrkesutbildningscentrer för vuxna och riksomfattande särskilda yrkesläroanstalter.

Tillstånd att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning är en förutsättning för att få statsandel. På basis av övergångsbestämmelserna i utbildningslagstiftningen innehas utbildningstillstånd dock också av flera sådana anordnare som inte ordnar tilläggsutbildning och inte får statsandel för den. År 2004 fick 190 anordnare finansiering från undervisningsförvaltningen. I utbildningstillstånden finns inte bestämmelser om antalet studerande eller utbildningsområdena. En övre gräns för antalet studerandeårsverken i tilläggsutbildning anges i statsbudgeten. År 2005 är den 12 910.

Yrkes- och specialyrkesexamina kan avläggas inom ramen för den yrkesinriktade tilläggsutbildningen, men utbildningen behöver inte leda till examen. Yrkesinriktad tilläggsutbildning kan ordnas också som läroavtal. En övre gräns för antalet läroavtal i form av tilläggsutbildning anges årligen i budgeten. År 2004 var den 21 920 läroavtal.

De särskilda yrkesläroanstalterna är i huvudsak företagsägda läroanstalter vid vilka undervisningen närmast utgör utbildning för personalen inom företaget.

Statsfinansieringen regleras genom antalet undervisningstimmar berättigade till finansiering. År 2005 är antalet ca 360 000 timmar. De särskilda yrkesläroanstalterna är 54 till antalet. Åtta riksomfattande särskilda yrkesläroanstalter får finansiering för sin verksamhet enligt systemet för finansiering av tilläggsutbildning.

Den *arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen* utgör en del av arbetskraftspolitiken samtidigt som den bildar en del av yrkesutbildningssystemet. Bestämmelser om den finns i lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002). Den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen har till uppgift att förbättra vuxenbefolkningens yrkesskicklighet och möjligheter att få arbete eller behålla arbetsplatsen samt att främja tillgången på yrkeskunlig arbetskraft. Den arbetskraftspolitiska utbildning som anskaffas är huvudsakligen utbildning som ökar yrkesskickligheten. Denna utbildning kan också vara utbildning som förbereder för en examen på andra stadiet. På vissa villkor kan också utbildning på högre nivå skaffas. En del av den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen är handledande och förberedande utbildning. År 2004 inledde ca 74 000 personer arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, av dem ca 30 000 i handledande och förberedande utbildning.

Målen för *personalutbildningen* är åtminstone delvis företagsekonomiska eller siktar annars på att utveckla ett företag eller en offentlig sammanslutning. Företagen och de offentliga sammanslutningarna kan för sin personal köpa utbildning av en utbildningsorganisation eller av andra företag eller ordna den själv. Enligt en vuxenutbildningsundersökning är personalutbildningen den vuxenutbildningsform som har flest deltagande.

1.2. Systemet med fristående examina

Fristående examina är examina som avläggs oberoende av hur yrkesskickligheten förvärvats. Yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina kan avläggas genom fristående examina.

Bestämmelser om fristående examina finns i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

I en yrkesinriktad grundexamen skall examinanden visa att han uppnått de kunskaper och färdigheter som yrkesskickligheten förutsätter. I en yrkesexamen skall examinanden visa att han besitter sådan yrkesskicklighet som förutsätts av en yrkesman på området och i en specialyrkesexamen att han behärskar de mest krävande arbetsuppgifterna på området.

En fristående examen avläggs genom att examinanden deltar i ett yrkesprov. Yrkesprovet kan genomgå antingen efter förberedande utbildning eller direkt utan utbildning. Utbildningsanordnaren beslutar enligt grunderna för fristående examina om ordnande av förberedande utbildning för en fristående examen samt om innehållet i sådan utbildning. År 2003 deltog 43 093 personer i fristående examina. Av dem avlade 24 485 hela examen och 9 960 en del av examen. År 2004 uppskattas de deltagande uppgå till ca 50 000. Endast omkring fem procent av examina avlades utan förberedande utbildning.

Undervisningsministeriet beslutar vilka examina som kan avläggas genom fristående examina. I examensstrukturen finns nu totalt 349 yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina. Utbildningsstyrelsen beslutar om grunderna för fristående examina. Examenskommissioner, som tillsätts av utbildningsstyrelsen, bär ansvaret för att ordna och övervaka de fristående examina. Examenskommissionerna skall företräda åtminstone arbetsgivare, arbetstagare, lärare och, då självständig yrkesutövning i branschen är av betydande omfång, självständiga yrkesutövare. Examenskommissionerna avtalar med utbildningsanordnarna om ordnande av examina. Examenskommissionerna utfärdar också examensbetygen. Det finns 171 examenskommissioner med totalt ca 1 200 medlemmar. Utbildningsstyrelsen sköter examenskommissionernas betalningsrörelse, bokföring och arkivering.

Enligt lagens 7 § täcks examenskommissionernas kostnader med avgifter av dem som deltar i examen. Om avgifter som examenskommissioner tar ut

gäller vad som bestäms om offentlighetsrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Bestämmelser om storleken på examensavgifterna finns i 5 § i undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande (1323/2001). Enligt den är den fasta examensavgift som tas ut av den som deltar i fristående examina 50,5 euro. Intäkterna av examensavgifterna är nettobudgeterade på utbildningsstyrelsens omkostnadsmoment. År 2004 betalades examensavgift av ca 46 000 deltagare. Intäkterna av examensavgifterna uppgick således till ca 2,3 miljoner euro.

Enligt 17 § i lagen kan skäliga avgifter tas ut av de studerande i utbildning som förbereder för yrkesexamen och specialyrkesexamen samt i annan tilläggsutbildning. Utbildning för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen är avgiftsfri för den studerande. Den förberedande utbildningen för yrkesexamina och specialyrkesexamina omfattar vanligen en avgift för den studerande medan företagen i fråga om personalutbildning förväntas delta i kostnaderna för utbildningen.

Enligt förordningen om yrkesinriktad vuxenutbildning skall det av grunderna för examina bl.a. framgå grunderna för uppgörande av de personliga läroplaner som skall följas i den utbildning som förbereder för en examen. En individualisering av vuxenstudierna i systemet med fristående examina har länge utvecklats inom ramen för utbildningsstyrelsen Aihe-projekt.

1.3. Styrning och finansiering av den yrkesinriktade vuxenutbildningen

Styrningen av *den grundläggande yrkesutbildningen* grundar sig på tillstånden att ordna utbildning, där det bl.a. bestäms om studerandeplatserna per år för varje anordnare, om utbildningsområdena och de orter där undervisning ges. Inom ramen för bestämmelserna i tillståndet kan utbildningsanordnaren organisera utbildningen efter eget val. Finansieringen baserar sig på det kalkylmässiga statsandelssystemet som utgår från antalet

studerande och priserna per enhet. Både i den grundläggande yrkesutbildning som ordnas i läroanstaltsform och i den som ordnas som läroavtal finns kommunens betalningsandel. Det antal studerande som finns i tillståndet bildar den övre gränsen för finansieringen. Finansieringen bygger på nivån på den faktiska utbildningen utgående från beräkningsdagarna.

Inom *den yrkesinriktade tilläggsutbildningen* övergick man från upphandlingssystemet till statsandelsfinansiering i början av 2001. Under 2001-2002 användes dock en slags blandmodell, där undervisningsministeriet beviljade vissa anordnare statsandel och länsstyrelserna beviljade universiteten, yrkeshögskolorna och läroanstalterna inom fritt bildningsarbete statsunderstöd för ordnande av tilläggsutbildning. Den knappa statsandelsfinansieringen komplementerades under två år genom s.k. tupo-understöd som beviljades av undervisningsministeriet. En slutlig övergång till det kalkylmässiga statsandelssystemet skedde 2003. Statsandelen riktades till huvudmännen för yrkesläroanstalter, yrkesutbildningscenter för vuxna och riksomfattande särskilda yrkesläroanstalter, samt till huvudmännen för de läroanstalter inom fritt bildningsarbetet som sedan gammalt ordnat tilläggsutbildning. Det faktum att statsandelen koncentrerades till den yrkesinriktade tilläggsutbildningen på andra stadiet komplementerades med anslagsöverföringar till universiteten, yrkeshögskolorna och läroanstalterna inom fritt bildningsarbete.

Finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning innehåller ingen kommunandel. Statsandelen är 90 procent och i utbildning som är avsedd för personalen vid ett företag eller ett offentligt samfund 50 procent. En del av kostnaderna kan således täckas med studerande- och arbetsgivaravgifter. Priserna per enhet baserar sig på det genomsnittliga priset per enhet för grundläggande yrkesutbildning. Inom olika branscher graderas priset med priskoefficienter. I fråga om läroavtalsutbildningen fastställer undervisningsministeriet priserna per enhet separat för examensinriktad yrkesinriktad

tilläggsutbildning och för annan yrkesinriktad tilläggsutbildning.

Finansieringen av den arbetskraftspolitiska utbildningen grundar sig på en modell med beställare-producent. TE-centralerna och arbetskraftsbyråerna skaffar utbildningen. Utbildning kan också skaffas gemensamt, varvid arbetsgivaren finansierar en del av utbildningen.

1.4. Anordnare av yrkesinriktad vuxenutbildning

Yrkesinriktad vuxenutbildning ordnas i olika organisationsformer. Tillstånd att ordna grundläggande yrkesutbildning innehades av 185 anordnare år 2004. År 2004 fick 190 anordnare statsandel för yrkesinriktad tilläggsutbildning. År 2004 fanns det 86 anordnare med ansvar för tilläggsutbildning i form av läroavtal. Största delen av anordnarna är desamma.

Antalet anordnare av yrkesutbildning (grundläggande yrkesutbildning och tilläggsutbildning) som lyder under undervisningsförvaltningen var enligt statsandelsbesluten 2004 följande:

Södra Finland	75
Nyland	50
Östra Nyland	4
Egentliga Tavastland	9
Päijänne-Tavastland	4
Kymmene-dalen	6
Södra Karelen	2
Västra Finland	83
Egentliga Finland	20
Satakunta	11
Birkaland	18
Mellersta Finland	8
Södra Österbotten	15
Österbotten	8
Mellersta Österbotten	3
Östra Finland	22
Södra Savolax	10
Norra Savolax	7
Norra Karelen	5
Uleåborgs län	24
Norra Österbotten	19

Kajanaland	5
Lapland	8
Sammanlagt	212

En del av dem som ordnar grundläggande yrkesutbildning ordnar inte alls yrkesinriktad tilläggsutbildning, medan en del gör det i stor utsträckning. En del av dem som ordnar yrkesinriktad tilläggsutbildning ordnar inte grundläggande yrkesutbildning. I yrkesutbildningscentren för vuxna och de riksomfattande särskilda yrkesläroanstalterna är verksamheten i rätt ringa omfattning inriktad på grundläggande yrkesutbildning och utbildningen ordnas som examensinriktad utbildning.

När det gäller antalet studerandeårsverken i yrkesinriktad tilläggsutbildning står huvudmännen för yrkesutbildningscentren för vuxna och de riksomfattande särskilda yrkesläroanstalterna för knappt två tredjedelar, huvudmännen för yrkesläroanstalterna för ca en fjärdedel och läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet för ca 10 procent.

För den grundläggande yrkesutbildningen sörjer huvudsakligen stora samkommuner på landskapsnivå, vilka oftast också är stora anordnare av yrkesinriktad tilläggsutbildning. Vid utvecklingen av anordnarnätet i fråga om den grundläggande yrkesutbildningen har man under de senaste åren stött bildandet av regionalt och branschmässigt starka och utvecklingsdugliga samkommuner för utbildning. Bland anordnarna av yrkesinriktad tilläggsutbildning finns anordnare som driver flera stora yrkesutbildningscenter för vuxna i bolags- eller stiftelseform. De små anordnarna är både i den grundläggande yrkesutbildningen och i den yrkesinriktade tilläggsutbildningen i allmänhet sådana som ordnar yrkesutbildning inom ett eller några utbildningsområden. I fråga om studerandeårsverkena inom den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen 2003 stod yrkesutbildningscentren för vuxna för knappt hälften och yrkesläroanstalterna för ca en fjärdedel. De övriga utbildarnas andel har stigit till drygt en femtedel.

Den yrkesinriktade vuxenutbildningen

(frivillig utbildning, arbetskraftsutbildning och personalutbildning) sker i många olika former och var och en har sin plats i helheten. Vuxenutbildning ordnas av en stor mängd anordnare, som har vuxenutbildning som sin huvudsakliga uppgift eller hos vilka vuxenutbildningen bildar en stor helhet organiserad i form av en egen läroanstalt eller annars har en särställning. Bland de anordnare som koncentrerar sig på vuxenutbildning finns det också små anordnare. Å andra sidan ordnas vuxenutbildning av en stor mängd sådana utbildningsanordnare vars huvudsakliga uppgift är att ordna grundläggande yrkesutbildning för unga och för vilka vuxenutbildningen är en sekundär utbildningsuppgift. Detta gäller också de läroanstalter inom fritt bildningsarbete som ordnar yrkesinriktad tilläggsutbildning.

Yrkesutbildningscentren för vuxna är uttryckligen koncentrerade på vuxenutbildning. Av huvudmännen för de totalt 44 vuxenutbildningscentren är 20 samkommuner. De flesta av dem har organiserat sin yrkesinriktade vuxenutbildning i form av en läroanstalt med namnet yrkesutbildningscenter för vuxna eller så är vuxenutbildningscentret deras enda läroanstalt. Några anordnare har frångått benämningen yrkesutbildningscenter för vuxna eller delat upp vuxenutbildningen på sina övriga enheter. De vuxenutbildningscenter som har kommuner som huvudmän är nio till antalet och de som har privata sammanslutningar som huvudmän är 15. En eller flera av regionens kommuner finns oftast med i den bakomliggande sammanslutningen.

År 1997 utsågs åtta särskilda yrkesläroanstalter (AEL, Markkinointi-instituutti, MJK-instituutti, Kiinteistöalan koulutuskeskus, Suomen yrittäjäopisto, Pohjois-Suomen teollisuusopisto, Johtamistaidon opisto och Rastor/Tietomies) till riksomfattande särskilda yrkesläroanstalter och överfördes till samma reglerings- och finansieringssystem som vuxenutbildningscentren. Alla bakomliggande sammanslutningar är privata och företräder i likhet med de övriga särskilda yrkesläroanstalterna olika instanser inom näringslivet.

Yrkesutbildningscentren för vuxna och de riksomfattande särskilda yrkesläroanstalterna skaffade till en början all sin finansiering genom att sälja utbildning till arbetskraftsförvaltningen, undervisningsförvaltningen och företagen. Dessutom fick de verksamhetsunderstöd, som ansågs nödvändigt för att utjämna konkurrenssituationen i förhållande till de yrkesläroanstalter som får statsandelsfinansiering. I och med att undervisningsförvaltningens finansiering blev statsandelsfinansiering ändrades läget. Som ett led i finansieringsreformen beslöt man gradvis avveckla verksamhetsunderstöden. Detta genomförs under 2004—2006 så att det från den ursprungliga nivån på totalt drygt 24 miljoner euro avdras en tredjedel per år.

1.5. Bedömning av nuläget

Tillstånd att ordna tilläggsutbildning

Situationen inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen har under de senaste åren dominerats i synnerhet av ändringarna i finansieringssystemet. Övergången från upphandlingssystemet till statsandelssystemet efter många olika skeden ledde också till strukturella förändringar. Då upphandlingssystemet var som störst omfattade det närmare 400 läroanstalter. I och med övergången till statsandelssystemet och större fokusering på yrkesutbildningen på andra stadiet har antalet anordnare sjunkit till ca hälften jämfört med tidigare. Detta utjämnade i någon mån verkningarna av den kraftiga sänkningen i statsandelsfinansieringen under 2001 och 2002. När också anslagen för arbetskraftsutbildning sjönk vid samma tid, minskade utbildningens volym i synnerhet i de läroanstalter där tilläggsutbildningen och arbetskraftsutbildningen var en betydande del av verksamheten. Samtidigt ledde det också till betydande personaluppsägningar. Ändringarna gällde framför allt yrkesutbildningscentren för vuxna och de riksomfattande särskilda yrkesläroanstalterna. Även det faktum att finansieringssystemet var komplicerat

försämrade möjligheterna att prognostisera finansieringen och försvårade planeringen och en långsiktig utveckling av utbildningen. Kraven på i synnerhet en stabil finansiering är förståeliga mot bakgrund av detta.

Tilläggsutbildning har efter ändringen kunnat ordnas på en stabilare grund. Utvecklingen har i huvudsak varit positiv på grund av den växande finansieringen och koncentrationen på färre anordnare. Finansieringen har riktats närmast till utbildning som förbereder för fristående examen. Dess andel är redan drygt 80 procent, då den för några år sedan var ca hälften. Tilläggsutbildningen har således blivit en verklig finansieringsform när det gäller yrkesexamina och specialyrkesexamina. Antalet personer som avlagt examen håller klart på att stiga. Också den kalkylmässighet som är karaktäristisk för statsandelssystemet har till största delen kunnat genomdrivas. Finansieringssystemet fungerar huvudsakligen rätt väl och ändringar behövs närmast inom systemet när det gäller att finna en lämplig nivå på priserna per enhet och graderingarna samt en graderingsmekanism. Den tilläggsutbildning som ordnas som läroavtalsutbildning har kunnat utvidgas under de senaste åren.

Inom den grundläggande yrkesutbildningen är antalet platser avsedda för vuxna på uppåtgående. Programmet för höjning av utbildningsnivån bland vuxna, Kunskapslyftet, som startade 2003, utgör en betydande extra satsning på sådana vuxna som saknar en examen efter grundstadiet. Finansieringen för programmet riktas som fristående finansiering till utbildning och stödåtgärder vid studier för denna målgrupp, men vuxna som hör till målgruppen studerar i stor utsträckning också i tilläggsutbildning som finansieras med statsandel.

Den parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning skapade grunden för utvecklingspolitiken i fråga om vuxenutbildningen. Regeringsprogrammet innehåller flera riktlinjer som gäller vuxenutbildningen och utvecklingsobjekten och -åtgärderna har därefter konkretiserats i utvecklingsplanen för utbildning och forskning.

Att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning är i princip fritt och kräver inget tillstånd.

Avläggande av fristående examina förutsätter oftast deltagande i förberedande utbildning och en förutsättning för den statsandel som behövs för att finansiera utbildningen är att det finns ett tillstånd att ordna tilläggsutbildning. Tillstånden finns i regel i samma handlingar som tillstånden att ordna grundläggande yrkesutbildning, men de är självständiga tillstånd. De innehåller ett kort omnämnande om rätten att ordna tilläggsutbildning. Detsamma gäller den tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtal. När en del av tillstånden fortfarande är beroende av övergångsbestämmelserna, är det svårt att få en bild av tilläggsutbildningen och dess innehåll via tillstånden. Det har rentav framkommit att alla anordnare inte vet vilken tilläggsutbildning de har tillstånd till.

Till skillnad från den grundläggande yrkesutbildningen har styrningen av tilläggsutbildningen skett via statsandelsbesluten. Det totala antalet studerandeårsverken, som fastställs i november för det följande året, bildar den kalkylerade grunden för finansieringen. Antalet prestationer och deras fördelning på olika utbildningsområden beräknas utgående från vad anordnarna uppgivit. Eftersom budgeten anger en övre gräns för antalet prestationer, skall antalet prestationer som fastställs anpassas efter den. En enskild anordnare kan inte före beslutet tillräckligt väl förutse statsandelsbeloppet för det följande året, eftersom verksamhetens omfattning hos alla anordnare påverkar alla andra. Under de första åren av statsandelsfinansiering, då en övergång från det ena systemet till det andra pågick, följde man utbildningens regionala fördelning. Sedermera har också den regionala fördelningen av utbildningsutbudet format sig utifrån anordnarnas anmälningar om den faktiska verksamheten. Den tilläggsutbildning som ordnas som läroavtal har planerats och styrts huvudsakligen via det beslut om prestationer som ligger till grund för statsandelen, dvs. via antalet läroavtal. Det maximala antalet läroavtal som angivits i budgeten har årligen på basis av ansökningsförfarande fördelats för det följande året. I samband med ansökningsförfarandet har den regionala

fördelningen beaktats på förhand och tyngdpunkter som påverkar fördelningen har angivits.

Tilläggsutbildning i läroanstaltsform och som läroavtal är en central form att genomföra yrkesexamina och specialyrkesexamina. Utbildnings- och examensanordnarna är till största delen desamma. Styrningen och finansieringen sker fristående, vilket innebär att den yrkesinriktade tilläggsutbildningen således inte syns som en helhet på riksnivå eller regional nivå. De resurser som står till buds för tilläggsutbildningen har vid dimensioneringen av utbildningen och vid beredningen av statsbudgeten inte härletts ur tillstånden. I tilläggsutbildningen i läroanstaltsform har dimensioneringen bildats av grunden för statsandelen och antalet prestationer har härletts därifrån. Förfarandet skiljer sig således från annan utbildning. Också anslagsnedskärningarna har syns i statsandelsbeloppet och det har inte varit möjligt att direkt se hur de i de enskilda fallen har inverkat på antalet utbildningsplatser.

Tillstånden att ordna tilläggsutbildning har således inte fungerat som likadana instrument för planering, styrning och dimensionering av utbildningen som i den grundläggande yrkesutbildningen. De viktigaste elementen för ordnande av utbildning borde dock vara kända på förhand. Också utvecklingen av utbildningens kvalitet och verkningfullhet kräver stöd via klarare styrmekanismer i tillstånden, för att mål skall kunna uppställas och följas. Samarbetet med arbetslivet, som utgör en väsentlig del av den yrkesinriktade tilläggsutbildningen, måste lyftas fram mer än tidigare. Det finns därför skäl att ta med en utvecklings- och serviceuppgift för arbetslivet i tillstånden.

Examensavgifter

Finansieringen av examenskommissionerna baserar sig på examensavgifter som tas ut hos deltagarna. Enligt 7 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning uppbärs en examensavgift av den som deltar i fristående examen. Fram till februari 2001 insamlades och redovisades examensavgifterna i samband med att den första delen av en

fristående examen avlades. Utbildningsstyrelsen ändrade 2001 sina anvisningar om redovisningen av examensavgifterna till anordnarna av fristående examina och förberedande utbildning. Enligt anvisningarna skall examensavgifterna redovisas till utbildningsstyrelsen i samband med att den förberedande utbildningen för fristående examina eller delar av dem inleds. Den som ordnar den förberedande utbildningen svarar för redovisningen.

Utbildningsstyrelsen ansåg att tidigare praxis fungerade illa, eftersom alla examensavgifter inte insamlades och redovisades till utbildningsstyrelsen, vilket också påverkade de totala intäkterna av avgifterna.

Undervisningsministeriet tog 2002 i ett svar till Korsnäs kommun ställning till denna nya praxis när det gäller redovisningen av examensavgifterna. Ministeriet konstaterade att inledande av utbildning som förbereder för fristående examen inte innebär detsamma som deltagande i ett examenstillfälle. Undervisningsministeriet har således ansett att de av utbildningsstyrelsen utfärdade anvisningarna inte grundar sig på lag.

Intäkterna av examensavgifterna och de avgifter som betalts för dem har nettobudgeterats på utbildningsstyrelsens omkostnadsmoment. Enligt utbildningsstyrelsens åsikt består examenskommissionernas kostnader av kommissionernas direkta och indirekta kostnader. Direkta kostnader är bl.a. kommissionernas mötes- och sekreterararvoden samt resekostnader. Indirekta kostnader har ansetts vara avlöningskostnader som föranleds av kommissionsarbete som utförs av tjänstemän vid utbildningsstyrelsen. Enligt uppgift från utbildningsstyrelsen är det elva sakkunniga och tre sekreterare som antingen på heltid eller vid sidan av egen tjänst utför kommissionsarbete på utbildningsstyrelsen. Arbetsinsatsen gäller bl.a. tillsättning av examenskommissionerna, förande av ett kommissionsregister, utarbetande av grunder för examina, utbildning för kommissionerna, kontakter och möten. Undervisningsministeriet anser för sin del att examenskommissionernas direkta kostnader

kan täckas med intäkterna av examensavgifterna.

Både praxis för redovisning av examensavgifterna och ändamålet med examensavgifterna måste därför preciseras.

I rapporteringen om den faktiska verksamheten motsvarar den del av en fristående examen som examinanden avlägger utan att delta i den förberedande utbildningen åtta procent av ett helt studerandeårsverke. Kostnaderna kan placeras i statsandelsgrunden och å andra sidan kan anordnaren bilda studerandeårsverken av yrkesproven. I många fall har man gått tillväga så, att ordnande av examina har betraktats som avgiftsbelagd serviceverksamhet och kostnaderna har tagits ut hos de studerande. Avgiften har omfattat alla kostnader för ordnandet av yrkesprovet. Priset på examen har då blivit mycket högt i vissa fall, t.ex. upp till 1 680 euro i grundexamina inom social- och hälsovårdsbranschen.

Den nya grundlagen förutsätter att bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter skall utfärdas genom lag. Även bemyndigandena att utfärda bestämmelser och andra rättsnormer på lägre nivå än lag skall vara tillräckligt precisa och exakt avgränsade.

2. Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1. Målsättning

Förändringarna i arbetslivet, utvecklingen i befolkningens åldersstruktur och verkningarna av globaliseringen lyfter fram den yrkesinriktade vuxenutbildningens uppgifter. Det behövs examina som lämpar sig för den vuxna befolkningen i arbetsför ålder och kvalitativa, arbetslivsorienterade utbildningsarrangemang för inhämtande av grundläggande yrkeskompetens samt för kontinuerlig utveckling och uppdatering av denna. Genom satsningar på yrkesinriktad vuxenutbildning stöder man också strävandena att höja sysselsättningsgraden samt skapar förutsättningar för förbättrad produktivitet, konkurrenskraft och en allmän förmåga till förändring i samhället.

Under de närmaste åren kommer dessa utmaningar att vara speciellt stora. Under tio år kommer ca en miljon människor, dvs. hälften av den nuvarande arbetskraften, att gå i pension, största delen av dem inom industrin, den offentliga sektorn och servicebranscherna. Å andra sidan är nästan en halv miljon av den arbetsföra befolkningen på arbetsmarknaden utan grundläggande yrkesutbildning, dvs. de har endast genomgått folk- eller grundskola. Av denna anledning behövs det också snabba specialåtgärder för att förbättra kunskapsnivån så, att arbetstagarna vill och kan stanna kvar i arbetslivet längre än för närvarande. De krympande åldersklasserna och strävandena att förlänga arbetskarriären betonar för sin del på längre sikt den yrkesinriktade vuxenutbildningens roll när det gäller att kontinuerligt utveckla och uppdatera yrkesskickligheten. De allt knappare resurserna förutsätter för sin del att resursfördelningen är ekonomisk och effektiv.

Den parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning ansåg det viktigt att det skapas klarhet i vuxenutbildningssystemet så att en övergripande uppföljning, utvärdering och utveckling av vuxenutbildningen blir möjlig också separat från utbildningen för de unga. I utvecklingsplanen för utbildning och forskning för 2003—2008 ingår således flera konkreta riktlinjer för att stärka styrningen av vuxenutbildningen samt stärka ställningen och uppgifterna för de utbildningsanordnare som är specialiserade på vuxenutbildning. Till dessa mål hör också att öka prognosmöjligheterna och stabiliteten i finansieringen av den yrkesinriktade tilläggsutbildningen. Ett klart mål är att effektivisera systemet för styrning av vuxenutbildningen.

Ambitionen är att tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning och statsandelsbestämmelserna tillsammans skall ge dem som ordnar fristående examina och förberedande utbildning de instrument som behövs för långsiktig planering av examina och utbildning för den vuxna befolkningen. Genom starkare styrinstrument får myndigheterna ett budgetår mer på sig att föra fram utbildningspolitiskt viktiga insatsområden och vid behov rikta

utbildningen i enlighet med den arbetsföra befolkningens kompetensbehov och arbetslivets krav.

2.2. De viktigaste förslagen

De viktigaste styrmekanismer som undervisningsförvaltningen har till sitt förfogande när det gäller planeringen och styrningen av den yrkesinriktade vuxenutbildningen ingår i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Förslagen om att stärka vuxenutbildningspolitiken med hjälp av yrkesinriktad tilläggsutbildning skall därför göras i denna lag.

Lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning innehåller definitioner av hela den yrkesinriktade vuxenutbildningen, reglering av tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning samt bestämmelser om systemet med fristående examina. I fråga om ordnande av utbildning innehåller lagen flera hänvisningar till lagen om yrkesutbildning. Den rättsliga grunden för tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtal är lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

Tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning finns huvudsakligen i samband med tillstånden för grundläggande yrkesutbildning och de saknar kvantitativ eller någon annan reglering. Tillstånden är delvis beroende av de övergångsbestämmelser som tagits in i utbildningslagstiftningen. Detta gäller framför allt huvudmännen för läroanstalter inom fritt bildningsarbete, vilka enligt övergångsbestämmelserna har tillstånd att ordna tilläggsutbildning även om de flesta i praktiken inte ordnar sådan. Dessa huvudmän är främst kommuner som driver medborgarinstitut. Efter revideringen av utbildningslagstiftningen har de flesta tillstånden för olika utbildningsformer ändrats till sådana tillstånd som anges i de nya lagarna. Inom tilläggsutbildningen har så inte skett. Verksamheten har i regel styrts med hjälp av finansieringsbestämmelserna.

Det är motiverat att stödja ett mer utbredd utnyttjande av styrmotoderna genom att revidera bestämmelsen om tillstånd i lagstiftningen så, att de viktigaste styrmotoderna skrivs ut. Samtidigt är det ändamålsenligt att tillstånden att ordna

yrkesinriktad tilläggsutbildning också tekniskt skrivs som separata tillstånd.

I praktiken behöver tillstånden att ordna tilläggsutbildningen inte vara lika detaljerade som i den grundläggande yrkesutbildningen. För en del av utbildningsuppgiften kan dock vid behov finnas bestämmelser om riksomfattande utbildningsuppgifter, tilläggsutbildning som erbjuds i form av specialundervisning eller andra motsvarande bestämmelser. Detta ger en möjlighet att via tillstånden rikta tilläggsutbildningen enligt region och utbildningsområde både för aktuella och bestående specialbehov.

Den yrkesinriktade tilläggsutbildningen är enligt sin natur riktad till den vuxna befolkningen i arbetslivet. Samarbetet med olika arbetsplatser är därför en väsentlig del av genomförandet. Utbildningen genomförs utgående från arbetslivet och ofta också på arbetsplatserna. Vid sidan av utbildningen sköter anordnarna av yrkesinriktad tilläggsutbildning allt oftare olika utvecklings- och serviceuppgifter för arbetslivet så, att utbildningen samt utbildnings- och serviceuppgifterna går på varandra. En ytterst viktig uppgift för anordnarna av tilläggsutbildning är att ordna utbildning för personalen i små och medelstora företag och sköta utvecklings- och serviceuppgifter. Det föreslås därför att en utvecklings- och serviceuppgift för arbetslivet skall tas in i tillstånden. Avsikten är att på detta sätt understryka det som sägs i lagens 14 §.

De anordnare som är specialiserade på yrkesinriktad vuxenutbildning har särskilt önskat större stabilitet i och möjlighet att prognostisera finansieringen. Prognostiseringsmöjligheten är viktig också för små anordnare, för vilka variationer i finansieringen kan ha större verkningar än för stora anordnare. Det föreslås därför att det i tillstånden tas in en kvantitativ reglering av utbildningen i form av antal studerandeårsverken. Detta innebär ett steg närmare den kvantitativa reglering som finns i tillstånden att ordna grundläggande yrkesutbildning. Förfarandet kan dock inte bli exakt detsamma. Antalet studerandeårsverken skall i detta fall vara lika med den miniminivå som också på lång sikt bildar en stabil och prognostiserbar

grund för beräkning av statsandelen för anordnarna. Inom ramen för den kan anordnarna bättre än tidigare göra långsiktiga planer för verksamheten för flera år framåt. Också i fråga om den tilläggsutbildning som ordnas som läroavtal föreslås att det i tillstånden tas in motsvarande reglering i form av antal läroavtal. Detta innebär ett stabilare arrangemang för etablerade anordnare av läroavtalsutbildning, varvid den volym som kan disponeras för läroavtalsutbildning är känd för en längre tid.

Det totala antalet prestationer skall dock i budgeten dimensioneras till ett större antal än det totala antalet i tillstånden, vilket gör det möjligt att rika finansieringen också till utbildningspolitiskt viktiga objekt samt bevilja extra resurser till anordnare som byggt ut verksamheten. Förfarandet skall vara detsamma i fråga om läroavtalen. Detta ger en möjlighet att öka antalet prestationer t.ex. enligt de angivna insatsområdena för dem som ordnar läroavtalsutbildning eller när efterfrågan på utbildning växer. Genom förfarandet görs inga ingrepp i samarbetet mellan viktiga anordnare av läroavtalsutbildning och andra läroanstalter, det förvaltningsmässiga ordnandet av läroavtalsverksamheten (inkl. läroavtalsbyråerna) eller finansieringen av läroavtalsutbildningen.

Avsikten är att i detta sammanhang reformera tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning till tillstånd av ny typ. Avsikten är att antalet tillstånd att ordna tilläggsutbildning skall motsvara den faktiska situationen. Ett tillstånd enligt lagen är till sin natur uttryckligen ett villkor för statsandel och åtgärden att ändra tillstånden till tillstånd av ny typ gäller således de anordnare som fått statsandel. Det finns dock inte behov att låta tillståndet vara i kraft för en stor del av de sammanslutningar som de facto inte har ordnat utbildning eller som endast ordnat utbildning sporadiskt eller i liten utsträckning. I samband med statsandelsförfarandet gjordes en prövning av detta slag huvudsakligen redan i samband med att finansieringen för tilläggsutbildning vid läroanstalterna inom fritt bildningsarbete överfördes till statsandelssystemet i början av 2003. Att tillstånden återkallas innebär således ingen större ändring i praktiken.

Tillstånden skall återkallas direkt genom en bestämmelse i lagen. Anordnarna skall dock ha möjlighet att i samband med att tillstånden förnyas anhålla om fortsatt giltighet och tillstånden kan hållas i kraft om förutsättningar för tillstånd i övrigt föreligger. Även i framtiden skall det alltid vara möjligt att ansöka om och få tillstånd på nytt.

Undervisningsministeriet gav hösten 2004 Rådet för utbildningsutvärdering i uppgift att utvärdera den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Utvärderingen skulle göras i två faser. Enligt uppdraget infaller den andra utvärderingsfasen 2006—2007. Avsikten har varit att precisera uppgiften för den andra fasen hösten 2005. I det sammanhanget görs en helhetsutvärdering av det styrsystem som införs, hur det fungerar och vilka resultaten är.

Grundlagsreformen förutsätter en justering av författningarna och avsikten är i enlighet med den att ändra flera av lagens paragrafer genom en överföring av bestämmelser från förordningen till lagen samt genom en justering av bemyndigandena.

Avsikten är att klargöra bestämmelserna när det gäller avgifterna för ordnande av yrkesprov. För att trygga möjligheterna till yrkesprov för dem som deltar i fristående examen utan förberedande utbildning föreslås ett separat statsunderstödssystem för de anordnare som inte får sådan statsandel för yrkesinriktad tilläggsutbildning genom vilken självständiga examina i huvudsak finansieras.

3. Propositionens konsekvenser

De föreslagna ändringarna har inga direkta ekonomiska verkningar på statsfinansieringen för yrkesinriktad tilläggsutbildning. Statsandelsbeloppet för tilläggsutbildning i läroanstaltsform uppgick 2004 till ca 85 miljoner euro och 2005 till ca 96 miljoner euro. Finansieringen av tilläggsutbildning som ordnas som läroavtal var 2004 ca 64 miljoner euro.

I och med att verksamhetsunderstöden upphör är det möjligt att öka statsandelsbeloppet 2006 genom interna överföringar i statsbudgeten under moment 29.69.31. I detta sammanhang är det också

möjligt att allokera en del av de resurser som frigörs på detta sätt som en extra resurs till huvudmännen för yrkesutbildningscenter för vuxna och riksomfattande särskilda yrkesläroanstalter, dvs. till de anordnare vars verksamhetsunderstöd upphör. Denna extra resurs skulle höja antalet studerandeårsverken i tillstånden. Det finns å andra sidan ett behov att öka det kalkylerade antalet studerandeårsverken då avsikten är att sänka priserna per enhet i de olika prisgrupperna till en lägre nivå än för närvarande. Behovet av ökning är kalkylmässigt, eftersom man via det inte eftersträvar större statsandel, utan statsandelen skall utvecklas enligt de budgetramar som angivits för regeringsperioden. Eftersom utbildningen de facto överskridit den övre gränsen i budgeten, har man årligen varit tvungen att minska antalet prestationer. I framtiden kommer antalet prestationer som ligger till grund för beräkningen och det faktiska antalet prestationer troligen att ligga närmare varandra.

Programmet för höjning av utbildningsnivån bland vuxna, Kunskapslyftet, kommer som det nu ser ut att upphöra 2007. Finansieringen för programmet riktar sig i stor utsträckning till samma utbildning som i den yrkesinriktade tilläggsutbildningen.

Också den anslagsökning som behövs för projekt- och utvecklingsunderstöd kan göras som en partiell överföring från de verksamhetsunderstöd som upphör.

Jämfört med den nivå som rådde under upphandlingssystemet har antalet anordnare sjunkit med nästan hälften, vilket redan har koncentrerat utbildningen i synnerhet till de anordnare som är specialiserade på vuxenutbildning. Detta har dock inte synts på samma sätt i finansieringen, eftersom nivån på finansieringen samtidigt sjönk avsevärt. Efter att anslaget åter börjat stiga har finansieringen till de enskilda anordnarna vuxit och anordnarna har kunnat genomföra större utbildningshelheter och mer varaktig utbildning.

Grunden för den kvantitativa reglering som tas in i tillstånden skall vara omfattningen på den etablerade verksamheten hos respektive anordnare under tidigare år. Dimensionering

baserad på tidigare verksamhet är av många skäl det mest berättigade förfarandet, eftersom utbildningens nivå har utformats redan under flera år. Detta gäller i hög grad också läroavtalsutbildningen. Att nivån på den tidigare verksamheten ligger till grund för förnyandet av utbildningstillstånden är motiverat för att den regionala och branschvisa tillgången till utbildning och utbudet av svenskspråkig utbildning skall kunna tryggas. I systemet med fristående examina beaktas ovannämnda synpunkter när det gäller olika branscher, olika regioner och service för olika språkgrupper också när examenskommissionerna tillsätts och när avtal om ordnande av examina ingås.

Avsikten är alltså inte att göra någon nyfördelning av prestationerna. De övriga bestämmelser som tas in i tillstånden kan dock inverka också på antalet studerandeårsverken speciellt när det är fråga om ett utbildningsområde eller en specialuppgift som tas in i tillståndet. Även om grunden för den kvantitativa regleringen i regel är antalet prestationer under tidigare år, har anordnarna i samband med förnyelseförfarandet möjlighet att göra egna framställningar om antalet. Utgiftsramarna i budgeten ställer dock gränser för större förändringar.

Tanken är att förnyandet av tillstånden skall genomföras via ett ansökningsförfarande. De utbildningsanordnare som har fått statsandel för yrkesinriktad tilläggsutbildning 2003—2005 uppgår till ca 200. Med finns många små anordnare och även riksomfattande anordnare och alla utbildningsområden är företrädna. Nätverket av utbildningsanordnare befinner sig i ett tillstånd av ständig förändring i och med att större regionala samkommuner uppstår (yrkesinstitut). Avsikten är inte att förhindra den utvecklingen på något sätt genom tilläggsutbildningstillstånden. Det allt tätare nätverket av anordnare av grundläggande yrkesutbildning inverkar också på tilläggsutbildningstillstånden så, att också de förnyas samtidigt.

Det som sagts ovan gäller i stor utsträckning också regleringen av tilläggsutbildning i form av läroavtal. Via ett gemensamt utbildningstillstånd och den

kvantitativa reglering som finns där har de enskilda utbildningsanordnarna för en längre tid framåt vetskap om den basresurs på basis av vilken de kan planera all tilläggsutbildning. Det blir också lättare att uppfatta yrkesutbildningen som en helhet när man via tillstånden för tilläggsutbildning och grundläggande yrkesutbildning kan se den gemensamma nivån på verksamheten och finansieringen på lång sikt.

Förslagen innebär att undervisningsförvaltningens instrument vid styrningen och utvecklingen av den yrkesinriktade vuxenutbildningen på andra stadiet förstärks. På längre sikt ger den nya praxisen för beviljande av tillstånd och det ändrade innehållet i tillstånden undervisningsministeriet bättre metoder att skissera upp, planera och styra ett fungerande anordnarnätverk som är heltäckande på riksplanet, regionalt och inom enskilda branscher. Det är att vänta att styrning behövs närmast när det gäller att trygga den regionala och branschvisa tillgången till tilläggsutbildning.

Genom propositionen görs inga ingrepp i utbildningsanordnarnas rätt att organisera tilläggsutbildningen efter eget val. Förslagen förutsätter inte att fristående vuxenläroanstalter eller enheter inrättas eller att vuxenutbildningen skiljs från den övriga yrkesutbildningen, om inte anordnaren själv beslutar så. Ingenting hindrar att resurser används gemensamt eller att funktioner organiseras på ett ändamålsenligt sätt.

Möjligheten till statsunderstöd för finansiering av självständiga yrkesprov föranleder inga merkostnader. Finansieringen för detta sköts genom interna överföringar inom tilläggsutbildningen. Detta arrangemang gör det dock möjligt att avstå från ur studerandenas synvinkel oskäliga avgifter.

4. Beredningen av propositionen

De viktigaste utvecklingslinjerna för den yrkesinriktade vuxenutbildningen ingår i de förslag som parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning lagt fram (2002:3). Flera av förslagen behandlar en starkare styrning av vuxenutbildningen, ställningen för de aktörer som är specialiserade på

vuxenutbildning samt ökade möjligheter till prognostisering när det gäller ordnandet av tilläggsutbildning. Förslagen om yrkesinriktad tilläggsutbildning och nätet av utbildningsanordnare bereddes i den arbetsgrupp som fortsatte arbetet. På basis av dess förslag har finansieringen koncentrerats till statsandelssystemet. Denna arbetsgrupp, som går under namnet Pat2, föreslog också en fristående läroanstaltsbaserad lagstiftning för vuxeninstitut i arbetslivet. Utvecklingsplanen för utbildning och forskning utgår dock ifrån att dessa läroanstalters ställning skall utvecklas inom ramen för den nuvarande utbildningslagstiftningen.

Ändringsförslagen har i huvudsak beretts i den beredningsgrupp som tillsattes av undervisningsministeriet den 10 mars 2004. Arbetet var uppdelat i två faser. Under den första fasen skulle arbetsgruppen "göra upp förslag till en regeringsproposition med motiveringar i syfte att definiera yrkesutbildningscentrens för vuxna och de riksomfattande särskilda yrkesläroanstalternas ställning och uppgifter i den nuvarande utbildningslagstiftningen". Under den andra fasen skulle beredningsgruppen koncentrera sig på tillstånden att ordna tilläggsutbildning, frågor som gäller anordnarnätet samt finansieringsfrågor. Gruppens uppdrag grundade sig i detta avseende direkt på riktlinjerna i utvecklingsplanen för utbildning och forskning.

Beredningsgruppen ordnade tre diskussionsmöten där centrala anordnare och arbetsmarknadsorganisationer samt företrädare för lärar- och rektorsorganisationerna fick yttra sig. Synpunkterna och kommentarerna medverkade till förslaget om att ställningen för yrkesutbildningscentren för vuxna och de riksomfattande särskilda yrkesläroanstalterna skall ordnas så, att faktorer som stärker deras ställning sköts via tillstånden för yrkesinriktad tilläggsutbildning. Förslaget baserar sig i huvudsak på beredningsgruppens förslag (Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:39).

Slutrapporten sändes till ett stort antal

remissinstanser, som både understödde och motsatte sig förslagen. I flera av de negativa ställningstagandena ansågs en ändring av utbildningstillstånden onödig. I en del av utlåtandena framfördes misstanken att förnyandet av utbildningstillstånden leder till att den grundläggande yrkesutbildningen och tilläggsutbildningen främjar sig från varandra och att följderna rentav blir ineffektiva lösningar vid ordnandet av utbildningen. Förslaget om att tilläggsutbildningen i form av läroavtal kopplas till samma utbildningstillstånd ansågs kunna vara till skada för läroavtalsutbildningen. Vid analysen av utlåtandena blev slutsatsen att det i flera av de negativa ställningstagandena framfördes tvivel om förfaranden som arbetsgruppen inte föreslagit. I propositionen tas t.ex. inte ställning till hur en anordnare organiserar sin yrkesutbildning. Två separata

utbildningstillstånd hindrar i och för sig inte anordnaren att planera och utveckla sin yrkesutbildning som en helhet. Misstanken att prestationerna riktas till vissa anordnare saknar grund, eftersom propositionen utgår ifrån att den kvantitativa regleringen i mycket stor utsträckning görs på basis av den tidigare verksamheten och den nuvarande situationen och så att det nuvarande anordnarnätet kvarstår. Frågan är komplicerad vilket också förefaller ha gjort det svårt att få grepp om den.

De ändringsbehov som beror på grundlagen har beretts på undervisningsministeriet som tjänsteuppdrag. Detsamma gäller bestämmelserna om examensavgifter. Förhandlingar om dem har dock förts med utbildningsstyrelsen i flera repriser.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om yrkesinriktad vuxenutbildning

1 §. Definition och förhållandet till andra författningar. De hänvisningar till den upphävda lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) och lagen om yrkeshögskolestudier (255/1995) som ingår i paragrafens 3 och 4 mom. skall ersättas med hänvisningar till de nya lagar som ersatt dem.

Ett av lagens syfte är enligt 2 § att "utveckla arbetslivet". Enligt 14 § kan till den yrkesinriktade tilläggsutbildningen vid behov anslutas service- och utvecklingsverksamhet på området. Utvecklings- och serviceverksamhetens betydelse för arbetslivet bör dock framhåvas kraftigare än för närvarande. En definition av utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet skall tas in ett nytt moment redan i lagens 1 paragraf. Med utvecklings- och serviceverksamhet för arbetslivet avses olika kompetensutvecklingstjänster som erbjuds olika arbetsgemenskaper i anslutning till den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet kunde ske som en del av de regionala, mångsektoriella samarbetsnätverken mellan utbildningen, forskningen och arbetslivet. Verksamheten kunde särskilt rikta sig till småföretag, vars yrkeskompetens i personalutveckling i allmänhet är mindre än i stora företag och vars arbetstagare i genomsnitt deltar mindre i utbildning än arbetstagare vid stora företag.

5 §. Tillstånd att ordna utbildning. De frågor som tas in i ett tillstånd att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning skall ges en mer omfattande formulering än i den nuvarande kortfattade bestämmelsen. Tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning finns oftast i samma handling som tillståndet för grundläggande yrkesutbildning och bestämmelserna i tillståndet för den grundläggande yrkesutbildningen har därför återspeglat sig också i ordnandet av tilläggsutbildningen.

Tilläggsutbildning har ordnats bl.a. på samma utbildningsområden som den grundläggande yrkesutbildningen.

De allmänna definitionerna i fråga om utbildningsuppgiften gäller alla anordnare av yrkesinriktad tilläggsutbildning. I utbildningsuppgiften kan tas in bestämmelser t.ex. om en skyldighet att sköta dyra eller riksomfattande utbildningsområden samt bestämmelser om specialundervisning. I regel skall utbildningsområden dock inte tas med i utbildningsuppgiften. Den svenskspråkiga tilläggsutbildningens särdrag beaktas. I utbildningstillståndet skall också undervisningsspråket slås fast, av vilket följer rätt att ordna svenskspråkig utbildning.

När man vill framhäva tilläggsutbildningens nära koppling till utvecklingsbehoven i arbetslivet är det möjligt att ta med en utvecklings- och serviceuppgift för arbetslivet i utbildningstillstånden. Anordnarna ansöker om denna uppgift och de förväntas uppgöra en plan över utbildnings- och serviceverksamhetens art och omfattning. Uppgiften kan vara olika hos olika anordnare, varvid uppgiften också kan ges mindre anordnare eller utbildningsanordnare som specialiserat sig på ett visst utbildningsområde. Detta gör det möjligt med en heltäckande utvecklings- och serviceverksamhet på olika utbildningsområden och i olika regioner. Det finns möjlighet att ansöka om en utvecklings- och serviceuppgift också i ett senare skede.

Det föreslås att kvantitativ reglering av utbildningen skall tas in i tillstånden att ordna yrkesinriktad vuxenutbildning. I den tilläggsutbildning som ordnas i läroanstalter skall minimiantalet studerandeårsverken anges. På basis av detta antal kan utbildningsanordnaren planera ordnandet av utbildningen och i rätt lång utsträckning beakta statsandelsfinansieringen på förhand. Det antal studerandeårsverken som anges i tillståndet skall ligga tillräckligt nära den faktiska utbildningens nivå, för att det skall ge en realistisk möjlighet till planering och prognostisering av utbildningen.

Prestationsramen i budgeten skall dock vara högre än det gemensamma minimiantalet i tillstånden. Det mellanliggande antalet resurser skall vid fastställandet av den årliga statsandelen kunna användas för ökade resurser för de anordnare som på basis av datainsamlingen, som görs på samma sätt som tidigare, har ordnat mer utbildning än minimivolymen. Denna resurs skall också kunna användas för skötsel av utbildningspolitiskt viktiga uppgifter. Ett exempel på detta var den särskilda satsningen på transportbranschen för några år sedan. Kvantitativ reglering som utgår från minimiantalet gör det också möjligt att hålla sig inom budgetramen, även om priset per enhet skulle stiga mer än väntat. I detta skede föreslås inte att priserna per enhet utjämnas till ett medelpris.

I tillstånden för tilläggsutbildning som ordnas som läroavtalsutbildning skall minimiantalet läroavtal anges. Antalet anordnare av läroavtalsutbildning har årligen i stor utsträckning koncentrerats till samma anordnare och även antalet läroavtal som fastställts för dem har varit synnerligen stabilt. I samband med att tillstånden förnyas skall alla anordnare ha möjlighet att också ansöka om antalet läroavtal. Arrangemanget skall inte inverka på det samarbete som anordnare med ansvar för läroavtalsutbildning har med andra läroanstalter.

I paragrafen skall bestämmelsen om ändring av tillståndet preciseras. En möjlighet att återkalla tillståndet tas in i paragrafen. Undervisningsministeriet skall också ha möjlighet att ensidigt ändra utbildningsuppgiften på samma sätt som i fråga om grundläggande yrkesutbildning. Anordnaren skall självfallet höras. Bestämmelsen om återkallande är närmast en teknisk ändring och innebär inte ingrepp i tillstånden utan vägande skäl.

Ett behov att ändra ett tillstånd att ordna tilläggsutbildning kan bli aktuellt också då antalet studerandeårsverken eller antalet läroavtalsstuderande i tillståndet visar sig alltför stort utgående från uppföljningsuppgifterna. Ändringen skall också vara av permanent natur. Undervisningsministeriet skall också då ha möjlighet att ensidigt, efter att ha hört

anordnaren, ändra antalet prestationer i tillståndet.

7 §. Examenskommissioner. Paragrafen ändras i sin helhet. Det skall där föreskrivas mer detaljerat om uppgifterna för, tillsättandet av och sammansättningen på de examenskommissioner som ansvarar för att ordna och övervaka fristående examina, eftersom kommissionerna har uppgifter som hänför sig till utövande av offentlig makt. Till paragrafen överförs i huvuddrag bestämmelserna om examenskommissionernas sammansättning och tillsättning i 2 § 1—3 mom. i den nuvarande förordningen om yrkesinriktad vuxenutbildning (nedan vuxenutbildningsförordningen) samt bestämmelserna i 4 § 1 och 3 mom. om examenskommissionernas uppgifter i anslutning till avtal om ordnande av utbildning och villkoren för ingående av avtal. Enligt paragrafens 4 mom. skall det vara möjligt att utfärda närmare bestämmelser om examenskommissionernas uppgifter genom förordning. Utbildningsstyrelsen skall dessutom ha rätt att meddela examenskommissionerna preciserande föreskrifter om de praktiska arrangemangen kring de fristående examina.

7 a §. Utfärdande av examensbetyg och lämnande av uppgifter. Till paragrafens 1 mom. överförs i huvuddrag de nuvarande bestämmelserna i vuxenutbildningsförordningens 6 § 1—2 mom. om utfärdande av examensbetyg, eftersom de handlar om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Examensbetyg skall utfärdas för en person som har slutfört alla delar av examen med godkänt resultat. Examensbetygen skall utfärdas av examenskommissionen. Avsikten är att närmare bestämmelser om innehållet i och undertecknandet av betyget skall utfärdas genom förordning av statsrådet.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om examenskommissionernas skyldighet att lämna undervisningsmyndigheter uppgifter om examenskommissionernas verksamhet. Bestämmelsen motsvarar 2 § 4 mom. i gällande förordning.

8 §. Utbildning som förbereder för fristående examen, individualisering och avläggande av examen. Paragrafen motsvarar

gällande 8 §, men skall utökas med ett nytt 3 mom. om individualisering. Enligt gällande 1 § i vuxenutbildningsförordningen skall bl.a. grunderna för uppgörande av de personliga läroplaner som skall följas i den utbildning som förbereder för en examen framgå av grunderna för examina enligt 13 § 2 mom. lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

En fristående examen avläggs genom att examinandan visar att han eller hon har de kunskaper som anges i grunderna för examen. De som önskar avlägga examen innehar i många fall kompetens som de inhämtat i arbetslivet eller på annat sätt och som gör det möjligt för dem att avlägga en del eller flera delar av examen eller i vissa fall hela examen. Individualiseringen i samband med att någon vill avlägga examen sker genom en bedömning av till vilken del den sökande på basis av de handlingar som han eller hon visat upp kan beviljas examensbetyg, till vilken del han eller hon har förutsättningar att direkt delta i examen och till vilken del han eller hon måste förvärva ytterligare yrkesskicklighet. Individualiseringen när det gäller inhämtandet av den yrkesskicklighet som behövs sker så att man planerar en studieform och ett inlärningssätt som lämpar sig för den studerande och hans eller hennes livssituation och inlärningsstil. När det gäller individualiseringen av avläggande av examen planeras tidtabellerna och arrangemangen för yrkesprov så att de lämpar sig för personens situation.

9 §. Yrkesinriktad tilläggsutbildning. Bestämmelsen om att undervisningsministeriet kan utfärda föreskrifter om utbildningen skall strykas som obehövlig.

10 §. Hänvisningsbestämmelse om undervisningen. En hänvisning till bestämmelsen om försök i 23 § i lagen om yrkesutbildning tas in i paragrafen.

11 §. Hänvisningsbestämmelse om studerandes rättigheter och skyldigheter. En hänvisning till bestämmelsen i 31 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning om när en studerande kan anses ha avgått skall tas in i paragrafen.

13 §. Beslut om examina och grunderna för dem. Paragrafens 2 mom. skall ändras så, att

där sägs vad som skall anges i de av utbildningsstyrelsen godkända grunderna för examina. Bestämmelser om vad som skall anges i grunderna för examina finns för närvarande i 1 § i vuxenutbildningsförordningen.

Examensgrunderna består av delar, av vilka examinanderna enligt de regler som anges i grunderna kan välja olika kombinationer. Examensbenämningen i sig visar inte nödvändigtvis särskilt exakt vilket slags kunnande examinandan har visat. De yrkesinriktade grundexamen har gjorts mer informativa genom att kombinationerna utökats med en benämning som beskriver kompetensområdet och inriktningen inom detta. Så kan t.ex. grundexamen inom maskin- och metallteknik avläggas inom kompetensområdet tillverkningsmekanik, automationsteknik och underhåll eller gjutningsteknik. Inom kompetensområdet tillverkningsmekanik är det möjligt att ytterligare inrikta sig på verkstadsmekanik, plåtslagning och svetsning, maskinmontering, verktygstillverkning eller finmekanik. Samma förfarande skall införas också i yrkes- och specialyrkesexamen.

17 §. Avgifter för studier och examina. Bestämmelser om grunderna för avgifter som tas ut för studier och examina skall tas in i paragrafen och preciseras. Den första meningen i paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar gällande 17 §. Paragrafen ändras så att dess 2 mom. får en mening till. Dessutom tas nya 3 och 4 mom. in i paragrafen. Enligt den andra meningen i 2 mom. skall kostnaderna för utbildningen täckas med studieavgifter som tas ut hos de studerande. Avgifterna skall dock vara skäliga. Enligt 3 mom. skall de som deltar i en fristående examen betala en examensavgift. Detta motsvarar bestämmelserna i gällande 7 § 4 mom.

Enligt gällande lag täcks examenskommissionernas kostnader med examensavgifter. Enligt utbildningsstyrelsens tolkning räknas som examenskommissionernas kostnader såväl kommissionernas ordinarie kostnader som de administrativa kostnader som kommissionsarbetet förorsakar utbildningsstyrelsen. Vid utbildningsstyrelsen utförs en hel del sådant

administrativt arbete i anslutning till examenskommissionerna som inte direkt kan betraktas som examenskommissionernas kostnader. Sådana uppgifter är bl.a. arbetet med att utarbeta och revidera grunderna för examen, tillsätta examenskommissionerna, föra och utveckla registren samt utbilda och vägleda kommissionerna samt hålla kontakt med dem. Detta arbete utförs vid utbildningsstyrelsen av elva sakkunniga och tre sekreterare.

På grund av möjligheterna till tolkning av gällande bestämmelse skall det i 3 mom. preciseras och klargöras vad examensavgifterna kan täcka. Enligt förslaget skall examensavgifterna fastställas så, att de motsvarar kostnaderna för examensverksamheten. Detta innebär att examensavgifterna skall kunna täcka de administrativa kostnader som examenskommissionerna och utbildningsstyrelsen har för kommissionsarbetet. Den föreslagna ändringen befäster den praxis som för närvarande följs vid utbildningsstyrelsen. Undervisningsministeriet skall med stöd av 16 § 7 punkten och med stöd av 47 § i lagen om yrkesutbildning besluta om grunderna för de avgifter som tas ut hos de studerande i tillämpliga delar enligt vad som föreskrivs om avgifter för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Enligt paragrafens 4 mom. skall examensanordnaren kunna ta ut en skäligen avgift för ordnande av examen hos den som deltar i yrkesexamen och specialyrkesexamen, när den deltagande avlägger examen utan förberedande utbildning. Anordnare med tillstånd att ordna tilläggsutbildning kan täcka kostnaderna för ordnandet av examen med statsandel. En sådan del av en fristående examen som den studerande avlägger utan att delta i den förberedande utbildningen inför examen motsvarar enligt 25 a § i förordningen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (806/1998) åtta procent av ett helt studerandeårsverk vid fastställande av finansieringen. I fråga om dem som direkt deltar i examen kan man omvandla examensdelar till studerandeårsverken och uppe dem som prestationer som grund för statsandel.

Avgifter kan tas ut för ordnande av examina, men de skall vara skäliga. Avsikten är att närmare bestämmelser om detta skall utfärdas i en avgiftsförordning. Den ändring bestämmelsen medför är att man inte såsom nu kan ta ut alla kostnader för ordnandet av examen hos dem som deltar i examen utan förberedande utbildning.

Avsikten är att i detta sammanhang ändra finansieringslagen så, att det skall vara möjligt att bevilja statsunderstöd för ordnande av fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning till anordnare som saknar tillstånd att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning.

17 a §. Betalning och redovisning av examensavgifter. Bestämmelsen preciserar att examensavgifter skall tas ut i samband med anmälan till fristående examen. Examensavgiften skall betalas till examensanordnaren, som samlar in och redovisar avgifterna till utbildningsstyrelsen. Det skall inte vara möjligt att delta i fristående examen utan att betala examensavgift.

18 §. Finansiering. Paragrafens 1 mom. skall göras klarare så, att finansieringslagen skall tillämpas inte bara på utbildningens driftskostnader utan också på finansieringen av kostnader för fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning. Förslaget slår fast nuvarande praxis.

Det föreslås att i paragrafen tas in en bestämmelse enligt vilken projekt- och utvecklingsunderstöd skall kunna beviljas också för skötsel av utvecklings- och serviceuppgifter för arbetslivet. Avsikten är att statsunderstöd skall kunna beviljas de anordnare vars tillstånd att ordna utbildning innehåller en utvecklings- och serviceuppgift för arbetslivet. Dessutom är det fortfarande möjligt att bevilja understöd enligt 42 § 2 mom. i finansieringslagen.

1.2. Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

1 §. Tillämpningsområde. Ändringen beror på att 43 a § tagits in i lagen.

43 a §. Statsunderstöd för ordnande av fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning. Det föreslås att de anordnare av fristående examina som inte får

statsandel för utbildningen och examina skall ha möjlighet till statsunderstöd för ordnande av examina i de fall då examinanderna deltar i examen utan förberedande utbildning. Detta är också ett sätt att hålla examensavgifterna på en skäligen nivå. Övriga kan enligt bestämmelserna i finansieringslagen få statsandel för ordnandet av examina.

48 §. Fastställande av antalet prestationer som används vid beräkning av finansieringen. Avsikten är att kvantitativ reglering av tilläggsutbildning både i läroanstaltsform och i form av läroavtal, dvs. antalet studerandeårsverken och läroavtal, skall tas in i 5 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. I fråga om läroavtalen har bestämmelsen om fastställande av prestationerna funnits i lagens 6 §. Det är ändamålsenligt att ta in fastställande av alla prestationer i samma bestämmelse. Även fastställande av läroavtal skall ingå i bestämmelsen.

I budgeten anges en övre gräns för alla antal som nämns i paragrafen, också läroavtalen. Avsikten är att genomföra den kvantitativa regleringen av både studerandeårsverkerna och läroavtalen så att det antal som tas in i tillstånden att ordna utbildning är lika med minimiantalet. Detta skall bilda grunden för beräkning av statsandelen och skapa stabilitet i finansieringen. Avsikten är dock att dimensionera budgeten så att antalet prestationer där är större än det sammanlagda antalet i tillstånden. Den andel som ställts till statsandelsmyndigheternas förfogande, som kan vara ca 10—15 procent av det totala antalet prestationer, skall utdelas på basis av den faktiska verksamheten till de anordnare som har ordnat utbildning till större volym än den nedre gränsen. Denna andel skall dock kunna användas också för skötsel av aktuella utbildningsbehov och för att allokera resurser t.ex. till vissa utbildningsområden. I fråga om läroavtalen har det i statsandelsförfarandet ingått en årlig ansökningsomgång. Ändringarna inverkar på det nuvarande ansökningsförfarandet inom läroavtalsutbildningen i det avseendet att ansökningsförfarandet kan rikta sig till fördelningen av det överstigande beloppet.

2. Närmare föreskrifter och bestämmelser

Ändringar måste göras i vuxenutbildningsförordningen till följd av att flera bestämmelser flyttas över från förordningen till lagen. Det har visat sig nödvändigt att ändra de graderingar som gäller priserna per enhet för tilläggsutbildningen, dvs. priskoefficienterna. Preliminära förslag om detta ingår i slutrapporten av den tjänstemannagrupp som berett lagförslaget. Avsikten är att ändringarna skall genomföras så att 10 a § i förordningen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

De ändrade bestämmelserna om tillstånd att ordna utbildning gäller kommande tillstånd. Enligt den övergångsbestämmelse som tas in i lagen skall de nuvarande tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning kunna ändras till tillstånd enligt 5 § 2 mom. Avsikten är att ändra tillstånden på så sätt för de anordnare som har ordnat yrkesinriktad tilläggsutbildning och fått statsandel för detta under 2003—2005, vilket innebär alla de anordnare som har fått statsandel under något av de åren. Antalet anordnare fås fram via statsandelsbesluten. Avsikten är att ändra tillstånden via ett ansökningsförfarande, varvid anordnarna har möjlighet att föra fram sin ståndpunkt i fråga om innehållet i tillståndet och antalet studerandeårsverken samt läroavtal.

Enligt 2 mom. i övergångsbestämmelsen skall tillståndet att ordna utbildning direkt återkallas på basis av lagen för sådana anordnare som inte har fått statsandel för tilläggsutbildning under 2003, 2004 eller 2005. Antalet sådana anordnare uppgår till ca 300 och största delen av dem är kommuner som driver medborgarinstitut. Genom bestämmelsen blir det dock möjligt att inlämna en ansökan om fortsatt giltighet för tillståndet. Eftersom de etablerade anordnarna av tilläggsutbildning slogs fast redan 2003 i fråga läroanstalterna för det fria bildningsarbetet, finns det inget stort behov

att utvidga nätet av anordnare. Det finns självfallet möjlighet att ansöka om utbildningstillstånd också senare. Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 21 augusti 1998 om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) 6 §,
ändras 1 § 3 och 4 mom., 5 § 2 och 3 mom., 7—10 §, 11 § 6 punkten, 13 och 17 § samt 18 §
 1 mom., av dem 8 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1210/2000 och 18 § 1 mom. sådant det
 lyder i sistnämnda lag, samt
fogas till 1 § ett nytt 6 mom., till lagen nya 7 a och 17 a § samt till 18 § ett nytt 3 mom. som
 följer:

1 §

*Definition och förhållandet till andra
författningar*

 I fråga om utbildning som ordnas som
 arbetskraftspolitisk vuxenutbildning gäller
 vad som bestäms i lagen om offentlig
 arbetskraftsservice (1295/2002).

I fråga om studier som bedrivs vid
 yrkeshögskolor och universitet gäller vad
 som bestäms i yrkeshögskolelagen
 (351/2003) och i universitetslagen
 (645/1997).

 Denna lag tillämpas dessutom på sådan
 utvecklings- och serviceverksamhet för
 arbetslivet som bedrivs i samband med
 yrkesinriktad vuxenutbildning. Med denna
 verksamhet avses
 kompetensutvecklingstjänster som erbjuds
 företag och offentliga samfund, i synnerhet
 småföretag.

5 §

Tillstånd att ordna utbildning

 I tillståndet anges en utbildningsuppgift,
 som innehåller behövliga bestämmelser om
 undervisningsspråket, utbildningsområden,
 antalet studerandeårsverken samt läroavtal i

utbildning som förbereder för fristående
 examina och i annan yrkesinriktad
 tilläggsutbildning, en särskild
 utbildningsuppgift samt om en utvecklings-
 och serviceuppgift för arbetslivet och andra
 omständigheter som gäller ordnandet av
 utbildningen och examina.

Beslut om ändring av tillståndet fattas av
 undervisningsministeriet. Ministeriet kan
 också utan ansökan ändra
 utbildningsuppgiften samt andra
 bestämmelser om utbildningsutbudet
 avsevärt skiljer sig från utbildningsbehovet.
 Ministeriet kan också utan ansökan ändra
 antalet studerandeårsverken eller läroavtal
 som ingår i tillståndet, om
 utbildningsanordnaren har ordnat utbildning
 till avsevärt mindre volym än vad som anges
 i tillståndet. Ministeriet kan återkalla ett
 tillstånd att ordna utbildning, om
 tilläggsutbildning inte längre ordnas eller
 utbildningen inte längre uppfyller de krav
 som annars föreskrivs i 1 mom. för
 beviljande av tillstånd eller om utbildningen i
 övrigt ordnas i strid med denna lag eller
 bestämmelser eller föreskrifter som har
 utfärdats med stöd av den. Innan tillståndet
 återkallas skall undervisningsministeriet vid
 behov bereda utbildningsanordnaren
 möjlighet att avhjälpa bristerna.

7 §

Examenskommissioner

För ordnandet och övervakningen av de fristående examina svarar examenskommissionerna som finns i anslutning till utbildningsstyrelsen.

Utbildningsstyrelsen bestämmer branscher och verksamhetsområden för de olika examenskommissionerna samt tillsätter kommissionerna för högst tre år i sänder. Till en examenskommission utses högst nio medlemmar. Medlemmarna skall företräda arbetsgivare, arbetstagare, lärare och, om den självständiga yrkesutövningen i branschen är av betydande omfång, självständiga yrkesutövare. Närmare bestämmelser om tillsättning av examenskommissionerna, deras sammansättning och beslutsfattande utfärdas genom förordning av statsrådet.

Examenskommissionerna ingår avtal om att ordna fristående examina med de utbildningsanordnare som avses i 4 § samt vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser som har tillräcklig sakkunskap för ordnande av fristående examina. Examenskommissionerna skall ingå avtalen så, att examensdeltagarna erbjuds tillräckligt med examenstillfällen. Hänsyn skall dessutom tas till att avgifterna för både deltagarna och utbildningsanordnarna hålls på en skälig nivå. Närmare bestämmelser om innehållet i avtalen om att ordna utbildning utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om examenskommissionernas uppgifter kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Utbildningsstyrelsen kan dessutom meddela examenskommissionerna preciserande föreskrifter om de praktiska arrangemangen kring de fristående examina.

Medlemmarna i examenskommissionerna handlar under tjänsteansvar. I fråga om jäv för medlemmarna tillämpas vad som föreskrivs i 27—29 § i förvaltningslagen (434/2003).

Utbildningsstyrelsen fattar beslut om arvoden till examenskommissionernas medlemmar och sköter examenskommissionernas betalningsrörelse, bokföring och arkivering.

7 a §

Utfärdande av examensbetyg och lämnande av uppgifter

Examenskommissionen utfärdar examensbetyg för en person som har slutfört alla delar av examen med godkänt resultat. För en godkänd del av en examen utfärdas betyg på begäran. Närmare bestämmelser om innehållet i betyget och undertecknandet av det utfärdas genom förordning av statsrådet.

Examenskommissionen skall lämna undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de behöver om avtalen om att ordna examina, dem som deltagit i examina och de utfärdade examensbetygen.

8 §

Utbildning som förbereder för fristående examen, individualisering och avläggande av examen

Utbildningsanordnaren beslutar enligt de grunder för examen som avses i 13 § om ordnande av förberedande utbildning för en fristående examen samt om innehållet i sådan utbildning.

Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Utbildningsanordnaren sörjer för individualiseringen när det gäller ansökan till fristående examen och till utbildning som förbereder för sådan, avläggande av examen och inhämtande av behövlig yrkesfärdighet. Utbildningsstyrelsen kan utfärda närmare föreskrifter om individualiseringen.

Den utbildningsanordnare som avses i 7 § 3 mom. eller någon annan sammanslutning eller stiftelse som avses i nämnda bestämmelse är på det sätt som avtalas med en ex-amenskommission skyldig att ordna möjligheter att avlägga fristående examina också utan förberedande utbildning.

9 §

Yrkesinriktad tilläggsutbildning

I fråga om innehållet i, omfattningen av

och ordnandet av annan yrkesinriktad tilläggsutbildning än sådan som avses i 8 § beslutar utbildningsanordnaren.

10 §

Hänvisningsbestämmelse om undervisningen

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om undervisningen i lagen om yrkesutbildning:

- 1) bestämmelserna i 11 § om undervisningsspråk,
- 2) bestämmelserna i 17 § om läroavtalsutbildning,
- 3) bestämmelserna i 18 § om tillämpning av lagstiftningen om arbetstagare på läroavtalsutbildningen,
- 4) bestämmelserna i 19 § om studerandens skydd i arbetet,
- 5) bestämmelserna i 22 § om undervisningens offentlighet, samt
- 6) bestämmelserna i 23 § om försök.

11 §

Hänvisningsbestämmelse om studerandes rättigheter och skyldigheter

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerandes rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

-
- 6) bestämmelserna i andra meningen i 31 § 2 mom. om när en studerande kan anses ha avgått,
-

13 §

Beslut om examina och grunderna för dem

Bestämmelser om vilka examina som kan avläggas genom fristående examina utfärdas genom förordning av undervisningsministeriet.

I grunderna för examina anges den yrkesskicklighet som krävs i examen, de delar som examen består av och de kompetensområden som eventuellt bildas av dem, de sätt på vilka yrkesskickligheten visas

samt de allmänna grunderna för bedömning av examen. Utbildningsstyrelsen beslutar om grunderna för examina.

17 §

Avgifter för studier och examina

I fråga om studieavgifter i utbildning som förbereder för yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen gäller vad som bestäms i 37 § 1 mom. lagen om yrkesutbildning.

I utbildning som förbereder för yrkesexamen och specialyrkesexamen samt i annan tilläggsutbildning kan en skälig studieavgift tas ut hos de studerande. Med avgiften täcks kostnaderna för utbildningen och, i utbildning som förbereder för examen, även kostnaderna för ordnande av examen.

Examensavgift tas ut hos den som deltar i en fristående examen. Examensavgiften fastställs så att avgifterna motsvarar kostnaderna för examensverksamheten.

En skälig avgift för ordnande av examen kan tas ut hos den som deltar i yrkesexamen och specialyrkesexamen och som avlägger examen utan förberedande utbildning.

17 a §

Betalning och redovisning av examensavgifter

Examensanordnaren tar ut en examensavgift i samband med anmälan till en fristående examen och redovisar examensavgifterna till utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen meddelar vid behov föreskrifter om redovisningen av avgifterna.

18 §

Finansiering

I fråga om finansieringen av driftskostnaderna för utbildning enligt denna lag och kostnaderna för fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning gäller vad som bestäms i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

(635/1998).

En anordnare av yrkesinriktad tilläggsutbildning kan beviljas projekt- och utvecklingsunderstöd för skötsel av de utvecklings- och serviceuppgifter för arbetslivet som nämns i tillståndet att ordna utbildning samt annat utvecklingsstöd inom ramen för de anslag som tagits in i statsbudgeten.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Undervisningsministeriet ändrar tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning i fråga om de utbildningsanordnare som under 2003—2005 för tilläggsutbildning har fått

statsandel enligt 11 § 2 och 3 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet till sådana tillstånd att ordna utbildning som anges i 5 § 2 mom. i denna lag.

De tillstånd att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning som gäller vid ikraftträdandet av denna lag återkallas om utbildningsanordnaren inte har fått statsandel enligt 11 § 2 och 3 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet för ordnande av utbildning i enlighet med tillståndet under 2003—2005. Undervisningsministeriet kan dock på ansökan av utbildningsanordnaren besluta om förlängning av tillståndet, om de förutsättningar som angivits för ett tillstånd föreligger.

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen av den 21 augusti 1998 om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) 1 § 4 mom. och 48 § 1 mom., sådana de lyder, 1 § 4 mom. i lag 1211/2000 och 48 § 1 mom. i lag 1137/2003, samt fogas till lagen en ny 43 a § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I fråga om finansiering av utbildning som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och finansieringen av den examen som avläggs i samband med utbildningen gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning. Om en yrkesinriktad grundexamen avläggs utan förberedande utbildning, gäller i fråga om finansieringen

av examen vad som i denna lag bestäms om finansiering av fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning.

43 a §

Statsunderstöd för ordnande av fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning

En sammanslutning eller stiftelse som med en examenskommission har ingått ett sådant avtal om ordnande av fristående examina som avses i 7 § 3 mom. i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, men som inte

får statsandel för ordnande av examina, kan beviljas statsunderstöd för ordnande av i lagens 8 § avsedda fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning. Närmare bestämmelser om statsunderstödet utfärdas genom förordning av statsrådet.

48 §

Fastställande av antalet prestationer som används vid beräkning av finansieringen

Undervisningsministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeårsverken, läroavtal i tilläggsutbildning som ordnas i form av

läroavtalsutbildning, studieveckor, undervisningstimmar, ledda timmar och årsverken som skall läggas till grund för finansieringen för det följande finansåret. Undervisningsministeriet fastställer antalet studerandeårsverken och läroavtal i tilläggsutbildningen så, att de utgår från de antal studerandeårsverken och läroavtal som bestämts i tillståndet att ordna utbildning enligt 5 § 2 mom. i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 21 april 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Tuula Haatainen*

1.

Lag**om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 21 augusti 1998 om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) 6 §,
ändras 1 § 3 och 4 mom., 5 § 2 och 3 mom., 7—10 §, 11 § 6 punkten, 13 och 17 § samt 18 §
 1 mom., av dem 8 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1210/2000 och 18 § 1 mom. sådant det
 lyder i sistnämnda lag, samt
fogas till 1 § ett nytt 6 mom., till lagen nya 7 a och 17 a § samt till 18 § ett nytt 3 mom. som
 följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Definition och förhållandet till andra
 författningar*

*Definition och förhållandet till andra
 författningar*

Om utbildning som ordnas som
 arbetskraftspolitisk vuxenutbildning gäller
 vad som bestäms i lagen om
 arbetskraftspolitisk vuxenutbildning
 (763/1990).

I fråga om studier som bedrivs vid
 yrkeshögskolor och universitet gäller vad
 som bestäms i lagen om
 yrkeshögskolestudier (255/1995) och i
 universitetslagen (645/1997).

I fråga om utbildning som ordnas som
 arbetskraftspolitisk vuxenutbildning gäller
 vad som bestäms i lagen om *offentlig
 arbetskraftsservice* (1295/2002).

I fråga om studier som bedrivs vid
 yrkeshögskolor och universitet gäller vad
 som bestäms i *yrkeshögskolelagen*
 (351/2003) och i universitetslagen
 (645/1997).

*Denna lag tillämpas dessutom på sådan
 utvecklings- och serviceverksamhet för
 arbetslivet som bedrivs i samband med
 yrkesinriktad vuxenutbildning. Med denna
 verksamhet avses
 kompetensutvecklingstjänster som erbjuds
 företag och offentliga samfund, i synnerhet
 småföretag.*

5 §

5 §

Tillstånd att ordna utbildning

Tillstånd att ordna utbildning

Gällande lydelse

I tillståndet anges undervisningsspråket samt andra behövliga frågor som gäller ordnandet av utbildningen.

Vederbörande ministerium kan återkalla ett tillstånd att ordna utbildning om utbildningen inte längre uppfyller de krav som bestäms i 1 mom. för beviljande av tillstånd eller om utbildningen annars ordnas i strid med denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den.

Föreslagen lydelse

I tillståndet anges en utbildningsuppgift, som innehåller behövliga bestämmelser om undervisningsspråket, utbildningsområden, antalet studerandeårsverken samt läroavtal i utbildning som förbereder för fristående examina och i annan yrkesinriktad tilläggsutbildning, en särskild utbildningsuppgift samt om en utvecklings- och serviceuppgift för arbetslivet och andra omständigheter som gäller ordnandet av utbildningen och examina.

Beslut om ändring av tillståndet fattas av undervisningsministeriet. Ministeriet kan också utan ansökan ändra utbildningsuppgiften samt andra bestämmelser om utbildningsutbudet avsevärt skiljer sig från utbildningsbehovet. Ministeriet kan också utan ansökan ändra antalet studerandeårsverken eller läroavtal som ingår i tillståndet, om utbildningsanordnaren har ordnat utbildning till avsevärt mindre volym än vad som anges i tillståndet. Ministeriet kan återkalla ett tillstånd att ordna utbildning, om tilläggsutbildning inte längre ordnas eller utbildningen inte längre uppfyller de krav som annars föreskrivs i 1 mom. för beviljande av tillstånd eller om utbildningen i övrigt ordnas i strid med denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den. Innan tillståndet återkallas skall undervisningsministeriet vid behov bereda utbildningsanordnaren möjlighet att avhjälpa bristerna.

6 §

Dimensionering av läroavtalsutbildningen

Vederbörande ministerium beslutar årligen inom ramen för den totala mängd som fastställs i statsbudgeten maximiantalet läroavtal för yrkesinriktad tilläggsutbildning regionvis och med beaktande av bägge språkgrupperna.

Utbildningsanordnaren skall bereda den som deltar i yrkesinriktad tilläggsutbildning i form av läroavtalsutbildning möjlighet att

6 §

Dimensionering av läroavtalsutbildningen

(upphävs)

som en del av utbildningen delta i fristående examina.

7 §

Examenskommissioner

Examenskommissioner bär ansvaret för att ordna och övervaka de fristående examina. Examenskommissionerna skall företräda åtminstone arbetsgivare, arbetstagare, lärare och, då självständig yrkesutövning i branschen är av betydande omfattning, självständiga yrkesutövare.

Examenskommissionerna avtalar med utbildningsanordnarna samt vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser om ordnande av examina. Examensbetygen utfärdas av examenskommissionerna.

Utbildningsstyrelsen bestämmer branscher och verksamhetsområden för de olika examenskommissionerna. Om examenskommissionernas uppgifter, sammansättning och tillsättning, avtalen om ordnande av examina samt examensbetygen bestäms närmare genom förordning.

Examenskommissionernas kostnader täcks huvudsakligen med avgifter av dem som deltar i examen. Om avgifter som examenskommissioner tar ut gäller vad som bestäms om offentligt-rättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Genom förordning kan bestämmas att Utbildningsstyrelsen meddelar examenskommissionerna bestämmelser om hur systemet med fristående examina skall genomföras.

7 §

Examenskommissioner

För ordnandet och övervakningen av de fristående examina svarar examenskommissionerna som finns i anslutning till utbildningsstyrelsen.

Utbildningsstyrelsen bestämmer branscher och verksamhetsområden för de olika examenskommissionerna samt tillsätter kommissionerna för högst tre år i sänder. Till en examenskommission utses högst nio medlemmar. Medlemmarna skall företräda arbetsgivare, arbetstagare, lärare och, om den självständiga yrkesutövningen i branschen är av betydande omfattning, självständiga yrkesutövare. Närmare bestämmelser om tillsättning av examenskommissionerna, deras sammansättning och beslutsfattande utfärdas genom förordning av statsrådet.

Examenskommissionerna ingår avtal om att ordna fristående examina med de utbildningsanordnare som avses i 4 § samt vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser som har tillräcklig sakkunskap för ordnande av fristående examina. Examenskommissionerna skall ingå avtalen så, att examensdeltagarna erbjuds tillräckligt med examenstillfällen. Hänsyn skall dessutom tas till att avgifterna för både deltagarna och utbildningsanordnarna hålls på en skälig nivå. Närmare bestämmelser om innehållet i avtalen om att ordna utbildning utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om examenskommissionernas uppgifter kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Utbildningsstyrelsen kan dessutom meddela examenskommissionerna preciserande föreskrifter om de praktiska arrangemangen kring de fristående examina.

Medlemmarna i examenskommissionerna handlar under tjänsteansvar. I fråga om jäv

för medlemmarna tillämpas vad som föreskrivs i 27—29 § i förvaltningslagen (434/2003).

Utbildningsstyrelsen fattar beslut om arvoden till examenskommissionernas medlemmar och sköter examenskommissionernas betalningsrörelse, bokföring och arkivering.

7 a §

Utfärdande av examensbetyg och lämnande av uppgifter

Examenskommissionen utfärdar examensbetyg för en person som har slutfört alla delar av examen med godkänt resultat. För en godkänd del av en examen utfärdas betyg på begäran. Närmare bestämmelser om innehållet i betyget och undertecknandet av det utfärdas genom förordning av statsrådet.

Examenskommissionen skall lämna undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de behöver om avtalen om att ordna examina, dem som deltagit i examina och de utfärdade examensbetygen.

8 §

Utbildning som förbereder för fristående examen och möjlighet att avlägga examen

Utbildningsanordnaren beslutar enligt de grunder för examen som avses i 13 § om ordnande av förberedande utbildning för en fristående examen samt om innehållet i sådan utbildning.

Den som deltar i utbildning enligt 1 mom. skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Den utbildningsanordnare som avses i 7 § 2 mom. eller någon annan sammanslutning eller stiftelse som avses i nämnda bestämmelse är på det sätt som avtalas med en examenskommission skyldig att ordna möjligheter att avlägga fristående examina

8 §

Utbildning som förbereder för fristående examen, **individualisering och avläggande av examen**

Utbildningsanordnaren beslutar enligt de grunder för examen som avses i 13 § om ordnande av förberedande utbildning för en fristående examen samt om innehållet i sådan utbildning.

Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Utbildningsanordnaren sörjer för individualiseringen när det gäller ansökan till fristående examen och till utbildning som förbereder för sådan, avläggande av examen och inhämtande av behövlig

också utan förberedande utbildning.

9 §

Yrkesinriktad tilläggsutbildning

Om innehållet i, omfattningen av och ordnandet av annan yrkesinriktad tilläggsutbildning än sådan som avses i 8 § beslutar utbildningsanordnaren. Vederbörande ministerium kan utfärda föreskrifter om utbildningen.

10 §

Hänvisningsbestämmelse om undervisningen

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om undervisningen i lagen om yrkesutbildning:

- 1) bestämmelserna i 11 § om undervisningsspråk,
- 2) bestämmelserna i 17 § om läroavtalsutbildning,
- 3) bestämmelserna i 18 § om tillämpning av lagstiftningen om arbetstagare på läroavtalsutbildningen,
- 4) bestämmelserna i 19 § om studerandens skydd i arbetet, samt
- 5) bestämmelserna i 22 § om undervisningens offentlighet.

11 §

Hänvisningsbestämmelse om studerandes

yrkesfärdighet. Utbildningsstyrelsen kan utfärda närmare föreskrifter om individualiseringen.

Den utbildningsanordnare som avses i 7 § 3 mom. eller någon annan sammanslutning eller stiftelse som avses i nämnda bestämmelse är på det sätt som avtalas med en ex-amenskommission skyldig att ordna möjligheter att avlägga fristående examina också utan förberedande utbildning.

9 §

Yrkesinriktad tilläggsutbildning

I fråga om innehållet i, omfattningen av och ordnandet av annan yrkesinriktad tilläggsutbildning än sådan som avses i 8 § beslutar utbildningsanordnaren.

10 §

Hänvisningsbestämmelse om undervisningen

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om undervisningen i lagen om yrkesutbildning:

- 1) bestämmelserna i 11 § om undervisningsspråk,
- 2) bestämmelserna i 17 § om läroavtalsutbildning,
- 3) bestämmelserna i 18 § om tillämpning av lagstiftningen om arbetstagare på läroavtalsutbildningen,
- 4) bestämmelserna i 19 § om studerandens skydd i arbetet,
- 5) bestämmelserna i 22 § om undervisningens offentlighet, samt
- 6) bestämmelserna i 23 § om försök.

11 §

Hänvisningsbestämmelse om studerandes

Gällande lydelse

rättigheter och skyldigheter

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerandes rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

6) bestämmelserna i 32 § om förlust av studierätten,

13 §

Beslut om examina och grunderna för dem

Vederbörande ministerium beslutar vilka examina som kan avläggas genom fristående examina.

Om grunderna för examina som avses i detta kapitel beslutar utbildningsstyrelsen enligt vad som bestäms genom förordning.

17 §

Avgifter

I utbildning som förbereder för yrkesexamen och specialyrkesexamen samt i annan tilläggsutbildning kan skäliga avgifter tas ut av de studerande.

Om avgifter som uppbärs av de studerande i utbildning som förbereder för yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen gäller vad som bestäms i 37 § 1 mom. lagen om yrkesutbildning.

Föreslagen lydelse

rättigheter och skyldigheter

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerandes rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

6) *bestämmelserna i andra meningen i 31 § 2 mom. om när en studerande kan anses ha avgått,*

13 §

Beslut om examina och grunderna för dem

Bestämmelser om vilka examina som kan avläggas genom fristående examina utfärdas genom förordning av undervisningsministeriet.

I grunderna för examina anges den yrkesskicklighet som krävs i examen, de delar som examen består av och de kompetensområden som eventuellt bildas av dem, de sätt på vilka yrkesskickligheten visas samt de allmänna grunderna för bedömning av examen. Utbildningsstyrelsen beslutar om grunderna för examina.

17 §

Avgifter för studier och examina

I fråga om studieavgifter i utbildning som förbereder för yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen gäller vad som bestäms i 37 § 1 mom. lagen om yrkesutbildning.

I utbildning som förbereder för yrkesexamen och specialyrkesexamen samt i annan tilläggsutbildning kan en skälig studieavgift tas ut hos de studerande. Med avgiften täcks kostnaderna för utbildningen och, i utbildning som förbereder för examen, även kostnaderna för ordnande av examen.

Examensavgift tas ut hos den som deltar i en fristående examen. Examensavgiften fastställs så att avgifterna motsvarar

*kostnaderna för examensverksamheten.
En skälig avgift för ordnande av examen kan tas ut hos den som deltar i yrkesexamen och specialyrkesexamen och som avlägger examen utan förberedande utbildning.*

17 a §

*Betalning och redovisning av
examensavgifter*

Examensanordnaren tar ut en examensavgift i samband med anmälan till en fristående examen och redovisar examensavgifterna till utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen meddelar vid behov föreskrifter om redovisningen av avgifterna.

18 §

Finansiering

I fråga om finansieringen av driftskostnaderna för utbildning enligt denna lag gäller vad som bestäms i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998).

18 §

Finansiering

I fråga om finansieringen av driftskostnaderna för utbildning enligt denna lag *och kostnaderna för fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning* gäller vad som bestäms i lagen om *finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet* (635/1998).

En anordnare av yrkesinriktad tilläggsutbildning kan beviljas projekt- och utvecklingsunderstöd för skötsel av de utvecklings- och serviceuppgifter för arbetslivet som nämns i tillståndet att ordna utbildning samt annat utvecklingsstöd inom ramen för de anslag som tagits in i statsbudgeten.

*Denna lag träder i kraft den 200 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

Undervisningsministeriet ändrar tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning i fråga om de

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

utbildningsanordnare som under 2003—2005 för tilläggsutbildning har fått statsandel enligt 11 § 2 och 3 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet till sådana tillstånd att ordna utbildning som anges i 5 § 2 mom. i denna lag.

De tillstånd att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning som gäller vid ikraftträdandet av denna lag återkallas om utbildningsanordnaren inte har fått statsandel enligt 11 § 2 och 3 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet för ordnande av utbildning i enlighet med tillståndet under 2003—2005. Undervisningsministeriet kan dock på ansökan av utbildningsanordnaren besluta om förlängning av tillståndet, om de förutsättningar som angivits för ett tillstånd föreligger.

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen av den 21 augusti 1998 om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) 1 § 4 mom. och 48 § 1 mom., sådana de lyder, 1 § 4 mom. i lag 1211/2000 och 48 § 1 mom. i lag 1137/2003, samt *fogas* till lagen en ny 43 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Om finansiering av utbildning som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen enligt lagen om

I fråga om finansiering av utbildning som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen enligt lagen om

yrkesinriktad vuxenutbildning och om finansieringen av den examen som avläggs i samband med utbildningen gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning. Om en yrkesinriktad grundexamen avläggs utan förberedande utbildning, gäller om finansieringen av examen vad som i denna lag bestäms om finansiering av yrkesexamen och specialyrkesexamen som avläggs utan förberedande utbildning.

yrkesinriktad vuxenutbildning och finansieringen av den examen som avläggs i samband med utbildningen gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning. Om en yrkesinriktad grundexamen avläggs utan förberedande utbildning, gäller i fråga om finansieringen av examen vad som i denna lag bestäms om finansiering av *fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning*.

43 a §

Statsunderstöd för ordnande av fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning

En sammanslutning eller stiftelse som med en examenskommission har ingått ett sådant avtal om ordnande av fristående examina som avses i 7 § 3 mom. i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, men som inte får statsandel för ordnande av examina, kan beviljas statsunderstöd för ordnande av i lagens 8 § avsedda fristående examina som avläggs utan förberedande utbildning. Närmare bestämmelser om statsunderstödet utfärdas genom förordning av statsrådet.

48 §

Fastställande av antalet prestationer som används vid beräkning av finansieringen

Undervisningsministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeårsverken, studieveckor, undervisningstimmar, ledda timmar och årsverken som skall läggas till grund för finansieringen för det följande finansåret.

48 §

Fastställande av antalet prestationer som används vid beräkning av finansieringen

Undervisningsministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeårsverken, läroavtal i tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning, studieveckor, undervisningstimmar, ledda timmar och årsverken som skall läggas till grund för finansieringen för det följande finansåret. Undervisningsministeriet fastställer antalet studerandeårsverken och läroavtal i tilläggsutbildningen så, att de utgår från de antal studerandeårsverken och läroavtal

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som bestämts i tillståndet att ordna utbildning enligt 5 § 2 mom. i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

*Denna lag träder i kraft den 200 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*